



LAPPAJÄRVI

PÄÄTÖSTEN VAIKUTUSTEN ENNAKKOARVIOINTI

- Lappajärven kunnan toimintaohje

ENNAKKOARVIOINNIN TOTEUTTAMINEN

Tavoitteena on

- jäsentää ja selkeyttää valmistelu- ja päätöksentekoprosessia
- Tukea moniarvoista ja läpinäkyvää päätöksentekokulttuuria

Milloin käytetään?

- Kun päätöksellä on merkittäviä vaikutuksia **kuntalaisten hyvinvointiin tai terveyteen** ja päätös koskee suurta joukkoa kuntalaisia
- Kaavoitusta koskevat päätökset, kun kyseessä on **uusi kaava tai merkittävä muutos aiempaan kaavaan** ja muutoksella voi olla vaikutusta suuren kuntalaisjoukon hyvinvointiin
- Kun päätös on **strategisesti/toiminnallisesti tai taloudellisesti merkittävä**
- Kun kyseessä on **merkittävä muutos palveluissa** tai **uusi palvelujen järjestämistapa**
- Kun päätöksellä on suoria tai merkittäviä epäsuoria **vaikutuksia yritystoimintaan**

Ennakkoarviointia ei tarvitse tehdä oikaisuvaatimuksissa, viran - tai toimenhaltijoiden nimeämässä, tiedoksi saatettavissa asioissa eikä myöskään lautakunnan toimialaan kuuluvissa erityisasioissa (mm. yksilöasiat).

EVAUS PROSESSINA: päätös tekemisestä

- Johtoryhmä, valiokunta tai esittelijä päättää ennakoarvioinnin tarpeellisuudesta ja tekemisestä.
- Nimetään EVAuksen vastuuhenkilö.
- Resurssointi ja aikataulut
- Alustava suunnitelma: aihealueen rajaaminen, tarvittavien tietojen rajaaminen ja alustava rakenne
- Ydinryhmän nimeäminen - EVA-työryhmä
- Tarvittaessa monialaryhmään edustajia omasta organisaatiosta sekä tarvittavista yhteistyökumppaneista; monialaryhmä toimii tiedontuottajana sekä informanttina ydinryhmälle.
- Jos taustalla on lakisääteinen prosessi vaikutusten arvioinnissa (esim. kaavat), noudatetaan sitä.

Kuitenkin ennen ennakoarvioinnin tekemistä

Valmistelijan ohjeessa "Check List" <https://www.kuntaliitto.fi/julkaisut/2011/1418-vaikutusten-ennakoarviointi-kunnallisessa-paatoksenteossa>

Vaikutus kohteen mukaan

- Kohdistuuko päätös johonkin erityisen herkkään väestöryhmään?
- Kohdistuuko päätös jollekin erityisen herkälle luontoalueelle?
- Onko päätöksellä merkittäviä vaikutuksia johtamiseen tai työntekijöille?
- Onko päätöksellä merkittäviä taloudellisia vaikutuksia?

Päätöstyypin mukaan

- Silloin kun valiokunta oma-aloitteisesti tekee selvityksen tai suunnitelman
- Tarpeen mukaan, kun vastataan lausuntoihin, esityksiin tai kirjeisiin
- Jos valmistelavalla asialla on merkittäviä vaikutuksia tietylle ihmisryhmälle tai alueelle

Kuitenkin ennen ennakkoarvioinnin tekemistä

Vaikutusten merkittävyyden mukaan

- Aiheuttaako vaikutus peruuttamattomia muutoksia (esim. fyysisiä tai psyykkisiä oireita tai eliölajien/-elinympäristöjen tuhoutumista?)
- Kuinka todennäköisesti vaikutus toteutuu?
- Millainen on vaikutusten kohteena oleva väestö tai elinympäristö, ovatko alttiina erityisesti herkät väestö-, eliö- ja luontoryhmät?
- Mikä on vaikutuksen kesto?
- Mikä on vaikutuksen kohteena olevan väestön käsitys hyödyistä ja haitoista? Kokeeko yhteisö haitan niin suureksi, että ne, jotka voivat, muuttavat pois?
- Onko vaikutus peruuttamaton ja miten sitä voisi lieventää?
- Onko vaikutus osa laajempaa vaikutusketjua tai -verkkoa?
- Onko päätöksellä yhteisvaikutuksia tai kumuloituvia vaikutuksia?
- Liittykö vaikutuksiin ristiriitoja?

Kunnan on hyvä keskittyä arvioimaan vain niitä päätöksiä, joilla on merkittäviä vaikutuksia.

EVAUS PROSESSINA: päätösvaihtoehdot

- Nykytilan kartoitus: asiakkaat, organisaation ja talouden näkökulma.
- Päätösvaihtoehtoja 1-2; nykytila/jos ei tehdä mitään, on nollavaihtoehto, johon muutosvaihtoehtoja vertaillaan.
- Päätösvaihtoehtojen vaikutuksia arvioidaan:

Asukkaisiin

Palvelujen
järjestämiseen

Henkilöstöön

Talouteen

Ympäristöön

Yritystoimintaan

Jos vaikutuksia ei ole, kohta jätetään käsittelemättä.

- Lisäksi tiedonkeruu: tutkimukset, selvitykset, kokemukset muualta, kyselyt
- Osallistetaan asiakkaat, henkilöstö ja yhteistyökumppanit

EVAUS: tarkemmin vaikutuksista

Kuntalaisvaikutuksilla eli ihmisiin kohdistuvilla vaikutuksilla tarkoitetaan päätösesityksen vaikutuksia, jotka voivat kohdistua yhtäältä kunnan palveluja käyttäviin henkilöihin ja toisaalta henkilöihin, jotka asuvat kunnassa mutta eivät käytä palveluja (potentiaaliset asiakkaat). Ihmisiin kohdistuvissa vaikutuksissa tarkastellaan hyvinvoinnin ja terveyden edellytyksiä sekä niiden jakaantumista.

Ympäristövaikutukset kohdistuvat ihmisten elinoloihin, terveyteen ja viihtyvyyteen, maaperään, luonnon monimuotoisuuteen, ilmastoon, maisemaan, kaupunkikuvaan tai kulttuuriperintöön.

Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset kohdistuvat eri organisaatioiden välisiin suhteisiin, organisaation tehtäviin tai menettelytapoihin, luottamuselinten toimintaan, henkilöstöön tai hallintoon.

Taloudelliset vaikutukset kohdistuvat kunnan tuloihin tai menoihin joko niitä lisäämällä tai vähentämällä. Taloudellisiin vaikutuksiin kuuluvat myös yritysvaikutukset, eli se miten kunta mahdollistaa alueellaan yritystoimintaa.

EVAUS PROSESSINA: päätös

Ennen päätöksentekoa esittelijä tai EVA-työryhmän jäsen vertailee eri vaihtoehtoja ja vaikutuksia sekä kirjaa tuloksen valmistelutekstiin ottamalla kantaa eri vaihtoehtoihin.

Vertailun jälkeen tehdään päätösesitys parhaimpana pidetystä vaihtoehdosta tai vaihtoehtoisesti sovelletun uuden vaikutusten arvioinnin pohjalta tehdyn uuden ratkaisuvaihtoehdon.

EVA:n viimeistely ja vieminen luottamushenkilökäsittelyyn.

Päätöksen seuranta: päätetään miten ja millä aikataululla päätöksen toteutumista ja vaikutuksia arvioidaan.

EVAprosessi tiivistettynä

Päätöksen valmistelun käynnistyessä on hyvä tunnistaa, minkälainen arviointiprosessi tulisi toteuttaa. Tämän jälkeen pohditaan mahdollisia päätösvaihtoehtoja, minkä jälkeen tunnistetaan mihin asioihin näillä vaihtoehdoilla on vaikutuksia. Arvioinnin jälkeen vertaillaan havaintoja ja tehdään päätösesitys. Tärkeää on myös pohtia, miten arvioinnin toteutusta ja onnistumista seurataan ja arvioidaan. Huomioithan, että vaikutusten ennakoarviointi ei ole välttämättä lineaarinen prosessi.

Tehdyt ennakoarvioinnit eli EVA:t kootaan kunnassa vuosittain yhteen tarkastuslautakunnan laatimaan arviointikertomukseen kunnan muun arviointitiedon kanssa, jossa arvioidaan sitä, ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet. Tämä on osa kunnan tilinpäätöksen tarkastusta, ja se perustuu kuntalain 121 §:ään.



Vaikutusten tunnistaminen

Vaikutukset	
Asukas	Onko päätöksellä vaikutuksia johonkin tiettyyn asukasryhmään? (ikä, sukupuoli, asuinpaikka...)
Palvelujen järjestäminen	Palvelujen tasa-arvoisuus ja saatavuus? Vaikutukset organisointiin ja kunnan prosesseihin ja rakenteisiin? Poikkihallinnollinen yhteistyö ja vaikutukset muihin palveluihin?
Henkilöstö	Lukumäärä? Palkkataso? Kelpoisuusvaatimukset ja osaamistarpeet? Työhyvinvointi?
Talous	Kokonaistaloudellinen arviointi?
Ympäristö	Energiakulutus? Rakennukset? Hankinnat? Maankäyttö ja liikenne?
Yritysvaikutukset	Yritysten toimintaedellytykset kunnassa? Työllisyys? Halu sijoittua kuntaan? Yritysten kustannukset ja investoinnit? Työvoiman saanti ja logistiikka?

ENNAKKOARVIOINNIN ARVIOINTILOMAKE

(käytä --, -, 0, +, ++ vaihtoehtoja)

Vaikutukset	Nykytila 0-vaihtoehto	Vaihtoehto 1 (maksimi)	Vaihtoehto 2 (kompromissi)
Asukas			
Palvelujen järjestäminen			
Henkilöstö			
Talous			
Ympäristö			
Yritysvaikutukset			

Lisätietoja EVAtuksesta

THL: [Päätösten vaikutusten ennakoarviointi](#)

Kuntaliitto: Kuntajohtaminen > [Päätösten vaikutusten ennakoarviointi](#)

Tarkempia mm.

THL: [Lapsivaikutusten arviointi](#) eli LAVA

MLL: [Lapsivaikutusten arviointi](#)

Lastensuojelun keskusliitto: [Lapsivaikutusten arviointi](#)

Valtion liikuntaneuvosto: [Liikunta- ja liikkumisvaikutusten arviointi](#)

Tarkempia lomakkeita
esimerkiksi
Posion kunnan
[toimintaohje](#)
Kuopion vaikutusten
arviointi -[lomake](#)